

In november 1933 deed Ottema de belangrijkste aankoop van zijn leven. Hij had een bezoek gebracht aan kunsthandel Oud Holland, aan de Delftsche Vaart in Rotterdam. De kunsthandel was een kleine antiekzaak met allerhande goed en werd gedreven door antiquair Van Dijk.¹²³ Al in 1929 was Ottema op deze firma geweest door Verbeek jr., die er een paar aantrekkelijke porseleinen schotels te koop had gezien en ervan overtuigd was dat ze geschikt waren voor het Princessehof.¹²⁴ Ottema kocht bij de antiquair aan de Delftsche Vaart een Siamees potje, een Toradja-mandje (Sulawesi, Indonesië) en een stuk houtsnijwerk, maar ook een ‘pors. Flesch (drakenfiguur)’. De fles bleek een grote, zware vaas uit de Ming-dynastie, met een in onderglazuur blauw geschilderde drieklauwige draak. Er was meer porselein uit de Ming-dynastie geweest, maar minder goed van kleur, waardoor hij dat had laten staan.¹²⁵ Op 30 november werden de aankopen per *Stânfries* naar Ottema verzonden.¹²⁶

Vanwege het belang van de ‘pors. Flesch (drakenfiguur)’, waarmee de zeldzame drakenvaas werd bedoeld, is het goed om dieper op de herkomst ervan in te gaan. Antiquair Van Dijk deelde Ottema hierover het volgende mee: ‘De goederen bij mij gekocht zijn afkomstig van den heer J.J.C. van Dijk, destijds fungerend controleur te Taroena (Sangir-eilanden) thans in Holland wonende te Oegstgeest.’¹²⁷ Deze J.J.C. van Dijk was de broer van de handelaar en inderdaad was hij in Nederlands-Indië werkzaam geweest. In 1911 was hij vanuit Amsterdam sloop gegaan naar Indië, waar hij werd benoemd tot civiel gezaghebber bij het binnenlands bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera en geplaatst in de residentie Menado.¹²⁸ Al snel kreeg hij daar de functie van controleur.¹²⁹ In 1912 werd hij vanuit Menado belast met het bestuur over de onderafdeling Sangi-eilanden.¹³⁰ In 1917 volgde zijn overplaatsing naar Amboina (Molukken) en zou hij gedurende zijn verdere carrière niet meer werkzaam zijn in Celebes en de Sangi-eilanden.¹³¹

Het is daarom aannemelijk dat Van Dijk de vaas verwierf tussen 1912 en 1917, en misschien kan zelfs een nauwkeuriger moment worden aangewezen. Op 14 maart 1913 werden de Sangi-eilanden getroffen door een zware aardbeving. De gevolgen ervan waren het grootst op het eiland Groot Sangi in de residentie Taboekan. Dit noopte Van Dijk tot een bezoek aan dit geteisterde gebied en zo’n anderhalve maand later arriveerde hij er.¹³² De residentie Taboekan stond onder zelfbestuur en werd van oudsher geregeerd door een radja ofwel koning in de gelijknamige hoofdstad van dit rijk.¹³³ Begin achttiende eeuw werd de koning van Taboekan de machtigste genoemd van de Sangirese koningen.¹³⁴ Het is verleidelijk te denken dat Van Dijk de uitzonderlijke drakenvaas tijdens de tragische momenten voor het eiland van de koning van Taboekan heeft ge-

De drakenvaas, China, Yongle. Ottema kocht de vaas in 1933 bij kunsthandel Oud Holland op de Delftse Vaart in Rotterdam. Het was de belangrijkste aankoop die hij in zijn leven zou doen.

kocht of misschien heeft gekregen als dank voor verstrekte hulp waaraan Van Dijk leiding gaf.

In 1933 werd Van Dijk op verzoek eervol ontheven van zijn functie en vertrok op 25 oktober per boot naar Nederland.¹³⁵ Circa vier weken later arriveerde hij in Amsterdam, zonder twijfel vergezeld van de drakenvaas. Heel kort erna had Ottema de vaas al in zijn bezit.

Ottema wist weliswaar nauwelijks iets van deze bijzondere herkomst, maar had vrij snel in de gaten dat hij een bijzonder stuk in handen had, al was de vaas nog zeldzamer dan hij zich in eerste instantie realiseerde. Ottema dacht dat de vaas was gemaakt tijdens de regeerperiode van de Chinese keizer Xuande.¹³⁶ Later zou hij van de Amerikaanse porseleinexpert John Pope vernemen dat de vaas waarschijnlijk nog ouder was, namelijk uit het eerste kwart van de vijftiende eeuw (Yongle).¹³⁷

Om die reden is de vaas in verbinding gebracht met scheepvaartexpedities die deze keizer liet uitvoeren door admiraal Zheng He.¹³⁸ Tijdens deze handelsexpedities, waarbij ook het gebied van Sangi werd aangedaan, werden diplomatieke geschenken uitgewisseld. Mogelijk is toen de drakenvaas aan een lokale heerser als cadeau gegeven. Een aanwijzing dat de vaas was bedoeld als geschenk is het feit dat de draak drie klauwen heeft, want met vijf klauwen zou ze voor keizerlijk gebruik bestemd zou zijn geweest.¹³⁹

Er zijn geen brieven van of aan Minke de Visser of Anne Tjibbes van der Meulen bewaard gebleven waarin de vaas wordt genoemd. Ook in vooroorlogse publicaties refereerde Ottema niet aan zijn trofee.¹⁴⁰ Pas in 1943 zou hij in zijn *Handboek* enkele woorden aan de vaas wijden, namelijk dat ze afkomstig was van de Sangi-eilanden.¹⁴¹ Tien jaar later was Ottema wat minder spaarzaam met het delen van informatie. In zijn boek *Praktijk* schreef hij de vaas in 1935 te hebben gekocht in een kleine antiekwinkel aan de Delftse Vaart in Rotterdam.¹⁴²

Er was een reden voor Ottema om niet zo mededeelzaam te zijn. Helaas is er geen rekening van de aankoop bewaard gebleven, zodat het niet definitief is vast te stellen, maar vermoedelijk heeft hij de vaas veel te goedkoop kunnen kopen: hij herkende de importantie ervan in tegenstelling tot de verkopende antiquair. Toen Ottema zijn *Handboek* uitbracht, bestond de firma Oud Holland nog, maar in 1953 – het jaar dat *Praktijk* verscheen – was ze hoogstwaarschijnlijk ter ziele.¹⁴³ Ottema wilde vermoedelijk bij de antiquair die het topstuk niet had herkend geen zout in de wonde wrijven, daar kon alleen maar gedoe van komen.¹⁴⁴

In 1974 zou een vergelijkbare vaas in Londen worden geveild voor £ 420.000 (omgerekend f 2,7 miljoen gulden), waarmee het destijds het duurste stuk antiek was dat ooit werd geveild, schilderijen buiten beschouwing gelaten.¹⁴⁵ De

Ottema, poserend terwijl hij aandachtig naar een kaart van Friesland kijkt.

Leeuwarder Courant berichtte hierover, met een afbeelding van de vaas erbij. Er werd echter met geen woord gerept over de drakenvaas in het Princessehof. Dat zich zo dicht bij huis ook zo'n bijzondere vaas bevond, realiseerde men zich blijkbaar niet.¹⁴⁶

Ook tijdens Ottema's jaren als conservator zagen slechts weinigen, zeker in zijn directe omgeving, daadwerkelijk de waarde van zijn werk in het Princessehof. Onverstoorbaar bouwde hij echter verder aan de uitbreiding en verbetering van zijn collectie. Maar stiekem moet het wel aan Ottema hebben geknaagd dat hij niet de echte erkenning kreeg, waarvan hij vond dat hij haar had verdiend. Pas aan het eind van zijn leven zou hij, tot zijn grote genoegen, lof krijgen toebedeeld van internationale deskundigen, maar toen was het te laat.